

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.755.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 7082 Pana Posła Filipa Kaczyńskiego w sprawie pozyskania środków dla placówek opiekujących się osobami niepełnosprawnymi, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 10 i art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.) prowadzenie domów pomocy społecznej jest zadaniem własnym gminy, powiatu oraz samorządu województwa. Oznacza to, że jest ono finansowane ze środków prowadzących je samorządów.

Podkreślić zatem trzeba, że to na samorządach przede wszystkim spoczywa obowiązek zapewnienia domom pomocy społecznej i ich mieszkańcom odpowiednich warunków, w tym spełnienia określonych w rozporządzeniu Ministra pracy i Polityki społecznej w sprawie domów pomocy społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 734) standardów.

Należy przy tym zauważyć, że jedynie domy pomocy społecznej prowadzone przez powiat są dofinansowywane z budżetu państwa, a dofinansowanie zadania własnego powiatu dotyczy tylko finansowania działalności bieżącej poprzez przekazywanie dotacji celowej na mieszkańców przyjętych do DPS na tzw. starych zasadach czyli przed 1 stycznia 2004 r. (w oparciu art. 53 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego – Dz.U. z 2024 r. poz. 1572).

Od 1 stycznia 2004 roku, zgodnie z art. 53 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, powiat otrzymuje dotację na mieszkańców domów pomocy społecznej, prowadzonych w ramach zadania własnego lub prowadzonych na jego zlecenie, umieszczonych na podstawie skierowania wydanego przed 1 stycznia 2004 roku (tzw. „stare zasady”). Dotacja przekazywana jest przez wojewodę w okresach miesięcznych, w wysokości odpowiadającej iloczynowi liczby mieszkańców placówek, których skierowano do nich przed 1 stycznia 2004 r. i średniego miesięcznego kosztu utrzymania w domu, pomniejszonego o dochody uzyskiwane z odpłatności za pobyt mieszkańca. W zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych dochodów z tytułu odpłatności za pobyt w tych placówkach, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%, a w przypadku domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, w których za pobyt są najniższe odpłatności, nawet o 50%.

Wojewodowie, jako dysponenty części 85 budżetu państwa, jeszcze na etapie prac nad projektem ustawy budżetowej, w oparciu o wytyczne Ministra Finansów wskazane

w tzw. piśmie limitowym, planują wydatki na zadania z pomocy społecznej, w tym z przeznaczeniem na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy przyjęci do tych placówek przed 1 stycznia 2004 r., a także osoby ze skierowaniami wydanymi przed tym dniem (wydatki planowane w dziale 852 – Pomoc społeczna, w rozdziale 85202 – Domy pomocy społecznej). W trakcie roku budżetowego wojewodowie mogą dokonywać przeniesień wydatków między rozdziałami i paragrafami wydatków, w ramach danej części, co może wpłynąć na wzrost rocznego limitu wydatków na dofinansowanie utrzymania domów pomocy społecznej. Decyzje w tym zakresie podejmowane są na szczeblu wojewody, w myśl art. 171 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.).

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej może przyznać wojewodom dodatkowe środki z rezerw celowych budżetu państwa w danym roku budżetowym, jednakże jest to uzależnione od limitu środków pozostających w jego dyspozycji. W ramach projektu ustawy budżetowej na rok 2025 w obecnym kształcie uwzględniono zwiększenie środków w rezerwie celowej budżetu państwa, zaplanowanej na zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej o dodatkowe 80 mln zł, przeznaczonych na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy przyjęci do tych placówek przed 1 stycznia 2004 r., a także osoby ze skierowaniami wydanymi przed tym dniem. Przyjęcie ustawy budżetowej na rok 2025 z uwzględnieniem zwiększenia rezerwy celowej na zadania z pomocy społecznej umożliwi Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dokonanie, w porozumieniu z wojewodami, podziału środków z tej rezerwy, tj. zwiększenia budżetu wojewodów w obszarze pomocy społecznej, z przeznaczeniem na dofinansowanie utrzymania domów pomocy społecznej.

Jednocześnie, do ustawy o pomocy społecznej wprowadzono zmianę, która umożliwiła przyjęcie przez Radę Ministrów Uchwały nr 62 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”. W 2024 r. środki przyznano w okresie 1 lipca do 31 grudnia, a na wypłatę dodatków dla pracowników domów pomocy społecznej uruchomiono środki w wysokości ponad 393 mln zł. W celu realizacji Programu w 2025 r. zebrano zapotrzebowanie na środki z poszczególnych województw, a Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwrócił się do Ministra Finansów o przekazanie środków rezerwy celowej do wojewodów na realizację zadania. W kwocie zapotrzebowania uwzględniono ok. 790 mln zł dla pracowników domów pomocy społecznej. Informuję, że wkrótce rozpocznie się procedura przekazywania środków na wypłaty dodatków. Należy podkreślić, że program stanowi ogromne wsparcie dla samorządów w realizacji ich zadania własnego.

Odnosząc się do pytania dotyczącego ewentualnych źródeł dofinansowania remontów bądź inwestycji w domach pomocy społecznej wyjaśniam, że w części 83 w poz. 45 projektu ustawy budżetowej na rok 2025, na „dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego”, zaplanowano środki w kwocie 600 000 tys. zł na wydatki majątkowe, w związku z czym wojewodowie mogą rozważyć skierowanie wniosku bezpośrednio do Ministra Finansów o przyznanie dofinansowania na realizację inwestycji dotyczących zadań własnych w roku 2025 z tej pozycji rezerwy celowej (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie dysponuje poz. 45 rezerwy celowej).

W przypadku planowania działań inwestycyjnych, domy pomocy społecznej mogą ubiegać się również o środki z rezerwy ogólnej budżetu państwa. Wniosek o środki z rezerwy ogólnej

budżetu państwa jednostka samorządu terytorialnego składa do właściwego miejscowo wojewody. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku przez wojewodę, przekazuje on wniosek do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, gdyż zgodnie z art. 155 ustawy o finansach publicznych rezerwą ogólną dysponuje Rada Ministrów.

Podkreślić też należy, że przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 44) przewidują możliwość ubiegania się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych robót budowlanych, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2024 r. poz. 725), dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów.

Należy podkreślić, że domy pomocy społecznej nie są jedyną oferowaną osobom z niepełnosprawnościami formą pomocy. Osobom pełnoletnim, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują pomocy w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, przysługuje wsparcie w formie pobytu w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym.

Ponadto, w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 przyjętej Uchwałą Nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. (M.P. 2021 poz. 218, pkt I. 3.5. Centra Opiekuńczo-Mieszkalne – Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe), sformułowano koncepcję Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych. W myśl przyjętych w niej założeń będzie to forma uzupełniająca wsparcie oferowane w ramach mieszkań wspomaganych, przeznaczona dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, wymagających intensywnego wsparcia. Usługi realizowane w formie pobytu całodobowego w Społecznościach Mieszkaniowych mają na celu zapewnienie osobie niepełnosprawnej niezależności oraz kontroli w zakresie stylu życia i codziennych czynności, przy jednoczesnym zapewnieniu jej zakwaterowania i całodobowych koniecznych usług wspierających, dostosowanych do indywidualnych potrzeb. Ich efektem jest też uspołecznienie osoby z niepełnosprawnościami poprzez włączenie jej w niewielką społeczność mieszkaniową. Zapisy te zgodne są z postanowieniami Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Artykuł 19: Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo).

Kolejną formą wsparcia są Centra opiekuńczo-mieszkalne, przeznaczone dla dorosłych osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) oraz z orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Osoby te, obok różnorodnego wsparcia adekwatnego do ich potrzeb (również w zakresie czynności życia codziennego, w tym higienicznych, przygotowywania i spożywania posiłków, przemieszczania się), powinny mieć zapewnioną możliwość niezależnego, samodzielnego i godnego funkcjonowania. Wspólny pobyt mieszkańców w Centrum ma za zadanie wpłynąć pozytywnie na procesy uspołecznienia i nawiązywania relacji interpersonalnych oraz pozwolić na podejmowanie przez osoby niepełnosprawne aktywności na miarę ich potencjału i zasobów. Stworzenie warunków w formie pobytu całodobowego lub dziennego jest szczególnie ważne dla osób niepełnosprawnych, które nie mogą korzystać z usług w innych ośrodkach wsparcia, a takiego wsparcia wymagają.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/